

11. mai 2004

Læringssettret
Kolstadgata 1
0608 Oslo

Læringssettrets bruk av rettighetsbelagte filformater og standarder.

5. mars 2004 ble det sendt brev med identisk overskrift som over til utdanningsavdelingen hos Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Det ble også sendt kopi av brevet til en rekke instanser, hvor Konkurransetilsynet er den eneste som har gitt svar tilbake. De skriver følgende;

Som tilbakemelding på din henvendelse vil vi vise til vår høringsuttalelse om åpen programvare av 2. februar 2004. Her uttalte vi at dersom offentlige enheter kan formidle informasjon på åpne standarder og formater, uten særlige ekstra kostnader, bør man tilstrebe å gjøre dette ettersom det kan være et virkemiddel for økt konkurranse i programvaremarkedet.

Høringsuttalelsen fra Konkurransetilsynet legges ved dette brevet.

Høsten 2003 valgte vi her ved Sunndal ungdomsskole (329 elever) å bytte ut vår Win2000 nettverk, og erstatte dette med Skolelinux. Etter å ha brukt ca 350.000,- på kjøp av servere, tynne klienter og nettverkskomponenter, er vi ikke langt unna å oppnå en datamaskintetthet på 1 til 1 i forhold til årets avgangselever.

Vi er nå inne i vår åttende måned med Skolelinux, og kan ikke annet enn si at vi er meget tilfreds med systemet vi har valgt. Stabiliteten og effektiviteten til nettverket er imponerende, og overgår det vi hadde turt å håpe på. Datarom som før ble skydd av både lærere og elever pga ustabilitet og trege maskiner, er nå nesten opptatt til enhver tid. Datamaskiner som i vårt gamle Windows-nett var bortimot ubrukelig, har nå fått nytt liv. De samme erfaringene trekker Statskonsult fram i sin rapport [1] «Erfaringer fra bruk av Skolelinux»

[1] <http://www.statskonsult.no/publik/rapporter/2003/2003-24.htm>

Det er sørgelig å måtte konstatere at de få problemene som vi har møtt, er som følge av at ikke alle kan/vil/ønsker å benytte åpne standarder som er tilgjengelig for alle. Før nyttår skulle noen av lærerne ved skolen hente ut eksempeloppgaver fra nettportalen til Læringssettret. De ble her møtt av et fullstendig kaos av filformater. Mye er lagt ut som Word.doc, noe som powerpoint, litt som .pdf og til slutt noen som .html.

I begynnelsen av Mars måned opplever vi nok et problem i forhold til Læringssettrets sider [2]. Denne gangen er det Læringssettrets side om forberedelse til avgangsprøve i matematikk. Her kan vi lese at lærere og elever nå har **gratis** tilgang til alle matematikkoppleggene i «IKT i fag» [3] fra DataPower. Det første som møter oss på siden fra DataPower er krav om Windows, internet Explorer 5.5 og helst Microsoft Office.

[2] <http://www.ls.no/artikler/?id=21924>

[3] <http://www.iktifag.no/default.asp?content=16>

Læringssettret/DataPower viser til bruk av Internet Explorer 5.5 fra Microsoft ved gjennomføring av forberedelsene til IKT-basert avgangseksamen for elevene i grunnskolen. Microsoft har avsluttet støtten [4] til Internet Explorer 5.5. På den måten promoterer Læringssettret et nettleserprodukt som er utgått på dato og sikkerhetsoppdateringer mangler. Dette øker farene knyttet til virusangrep og liknende trusler når skolene gjennomfører IKT-basert eksamen med bruk av Internett i forberedelsene.

[4] [http://support.microsoft.com/default.aspx?scid=fh;\[Ln\];LifeWin](http://support.microsoft.com/default.aspx?scid=fh;[Ln];LifeWin)

Vi har to spørsmål knyttet til datasikkerhet og programoppdateringer nå som Læringscenteret bruker nettsider som forutsetter at skolene har et kundeforhold til en eneste programprodusent:

1. Kan skoler som følger Læringscenterets råd om valg av usikker programvare, som er utgått på dato, sende de økte kostnadene knyttet virusangrep til Læringscenteret?
2. Læringscenteret legger opp til bruk av nyere dataprogram fra en eneste leverandør ved forberedelse til IKT-basert eksamen. Skal skolene gjennomføre forberedelsene på en forsvarlig måte må det tilføres ytterligere midler. Kan skolene fakturere Læringscenteret for de økte kostnader til maskinoppgraderinger og programlisenser som skyldes hva vi opplever som offentlige pålegg om bruk av enkeltprodukter fra en eneste programleverandør? Om vi legger til grunn tallene fra rapporten til Teleplan[5], så vil beløpet for Sunndal ungdomsskole være 3,96 millioner kroner over seks år.

[5] <http://www.enorge.org/FileArchive/246/Endelig%20rapport%20Open%20Source%2003112003.pdf>

Vi har også lydbøker fra Daisy [6] som for oss er umulig å bruke. På siden til Læringscenteret hvor man kan bestille lydbøker er det mulig å laste ned TPB-reader [7] som trengs for å spille av lydbøkene. Når vi trykker på knappen for å laste ned denne, kommer følgende melding opp:

TPB Reader fungerer på datamaskiner med operativsystemene Windows 98/2000/NT/ME/XP, men programmet kan ikke benyttes med Windows 95. Du må også ha installert Internet Explorer 5 eller høyere samt DirectX 7 eller høyere versjoner på datamaskinen før du installerer TPB Reader.

[6] <http://www.daisy.no/>

[7] <http://www.ls.no/lydbok/TPBReader.html>

Vi opplever at Læringscenteret bidrar til kjøpepress i skolen. Eksamensavviklingen er i fare når Læringscenteret forutsetter bruk av dyre kjøpeprogrammer i forberedelsene til avgangsprøven i matematikk. Skal Sunndal ungdomsskole gå tilbake til godseide program fra Microsoft må vi kutte datasatsingen til 25% av dagens nivå, og vil således ikke ha mulighet til å oppfylle kravet om tilgang til PC ved eksamen. [8] [9] [10] [11]. I tillegg må foreldrene skaffe dyre kjøpeprogram når eleven gjør lekser på data. I dag kan elevene laste ned f.eks. OpenOffice uten lisenskostnader. Dette hindrer digitale klasseskiller. I den situasjonen finner vi det merkelig, og svært beklagelig at Læringscenteret tilbyr særskilt tilrettelagte læremiddel i filformater som ikke følger en standard som er åpen for alle.

[8] <http://www.dep.no/ufd/norsk/regelverk/rundskriv/045051-990012/index-dok000-b-n-a.html>

[9] <http://www.ls.no/dav/F922A118002442FA8AADB161A5B231D4.doc>

[10] <http://www.ls.no/dav/BE00974012494542B838929364460779.doc>

[11] <http://www.ls.no/dav/C62C6B26A2D34E0DA7D76D8DD0DF242F.doc>

Som bakgrunnsmateriale viser vi til de nordiske forbrukerorganisasjonenes nettsted for åpen programvare [12]. Nettstedet gir informasjon om åpen programvare, åpner for å laste ned fri og åpne programmer som anbefales, og gir råd om hvordan programmene installeres. Det gis også informasjon om hvor enkeltforbrukere kan få hjelp hvis de har spørsmål eller problemer.

[12] <http://www.nordicos.org/>

Nettstedet er laget på oppdrag av Nordisk Ministerråd (NMR) og åpnet i august i fjor. Bakgrunnen for tiltaket er at nordiske forbrukere kan minske avhengigheten av dominerende programvareprodusenter, og bygge videre på den språklige og kulturelle særstilling de nordiske landene har.

Vi viser også til Stortingsmelding 40 fra Sosialdepartementet om Universell utforming av IKT-verktøy og formater. [13] I denne meldingen kan vi bl.a lese dette:

Regjeringen ønsker at informasjonsteknologiens muligheter skal utnyttes best mulig for bedre å inkludere personer med nedsatt funksjonsevne i arbeidsliv og sosialt liv.

Regjeringen mål er:

- IT-verktøy skal produseres etter prinsippet om universell utforming, slik at det kan brukes av størst mulige brukergrupper.

- *Offentlig informasjon over internett skal tilfredsstill standardkravene fra Web Accessibility Initiative*
- *Personer med nedsatt funksjonsevne skal ha et mangfold av informasjonstilbud og ytringsmuligheter.*

[13] Kap. 6, Stortingsmelding 40 fra Sosialdepartementet om Universell utforming
<http://odin.dep.no/sos/norsk/publ/stmeld/044001-040005/index-hov007-b-f-a.html>

Det offentlige har gjennom flere meldinger, rapporter og dokumenter gjort rede for hvilke krav de stiller til seg selv i forhold til IKT og tilgjengelighet. Under følger flere lenker som berører dette temaet.

IKT-strategien til Kommunenes sentralforbund:
http://developer.skolelinux.no/~knuty/ks_it-strategi.pdf

Bruk av standarder i nasjonalt læringsnett
<http://www.estandard.no/>

IKT-strategien til Arbeids- og administrasjonsdepartementet:
<http://www.dep.no/aad/norsk/aktuelt/presse/002001-070128/index-dok000-b-n-a.html>

IKT-strategien eNorge til Nærings- og handelsdepartementet:
<http://odin.dep.no/nhd/norsk/enorge/eNorge/index-b-n-a.html>

UNINETT ABC
<http://www.uninettabc.no/>

The World Wide Web Consortium (W3C)
<http://www.w3.org/>

På Læringssettrets side hvor de presenterer seg selv [14], står bl.a følgende å lese;

«En sentral oppgave for Læringssettret skal være å styrke den innsatsen som skjer lokalt for å utvikle kvaliteten på opplæringen i skoler og lærebedrifter.»

[14] <http://www.ls.no/artikler/?id=17322>

Vi ved Sunndal ungdomsskole opplever at Læringssettrets manglende bruk av åpne standarder ødelegger for den innsatsen som vi har gjort for å tilpasse oss nye eksamensformer. Vi mener at Læringssettret på denne måten bidrar til å skape et digitalt skille ved å diskriminere oss som har valgt å satse på åpne standarder.

Vi finner det rimelig å stille disse spørsmålene;

1. Elevene ved Sunndal ungdomsskole har ikke tilgang til Læringssettrets sider for forberedelse til avgangsprøve i matematikk Skal våre elever vurderes etter andre kriterier enn elever fra skoler som har programvare som forutsatt av Læringssettret og DataPower?
2. Kommer Læringssettret til å legge til rette for oss som har valgt å bruke åpen kildekode?

Kopi av dette brevet er også sendt til;

Martin Hauge, sjef for IT-avd. i MRFK
Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen
Rolf Reikvam (SV), leder for Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen
Eva Først, avdelingsdirektør for vurderingsseksjonen, Læringssettret
Geir Johansen, underdirektør for vurderingsseksjonen, Læringssettret
Petter Korseth, underdirektør for seksjon for kompetanseutvikling og læremidler, Læringssettret
Skolekontoret i Sunndal Kommune.
UFD

Ole-Anders Andreassen
IKT-ansvarlig ved Sunndal ungdomsskole
Epost: ole-anders.andreassen@sunndal.kommune.no
Telefon: 71 69 97 43